

Mihaela Gheorghe

OBSERVAȚII ASUPRA UNOR PARTICULARITĂȚI REGIONALE
CULTE ALE ROMÂNEI ÎN TEXTE TRANSILVĂNESE
DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA

1. Conjunctura istorică a făcut ca Transilvania să fie, vreme de 230 de ani, un teritoriu izolat din punct de vedere politic și administrativ de restul teritoriilor locuite de români. Trăind în mediu pluriglosic, populația românofonă a suferit influențe ale limbii maghiare și germane, dar a fost ferită de influențe fanariote și rusești care au afectat la un moment dat țările române. Aceste condiții istorice nu au avut însă drept consecință îndepărtarea comunității românești de aici de conștiința apartenenței la poporul român și nici în plan lingvistic izolarea teritorială nu a împiedicat dezvoltarea unei limbi comune. Studii de istorie a limbii, de dialectologie și de istorie a limbii literare au relevat faptul că Transilvania, în ansamblul ei, este un teritoriu românesc în care nu s-a vorbit niciodată „un dialect aparte”. În vorbirea populară a românilor din Transilvania nu se pot identifica particularități dialectale *specific* transilvănene și *pantransilvănene*. Sextil Pușcariu vede în acest fapt „o dovadă obiectivă, absolut evidentă, că Transilvania n-a constituit niciodată o unitate diferențiată de celelalte regiuni românești, ci s-a înglobat întotdeauna în ansamblul românesc. [...] Români din Transilvania au gravitat întotdeauna spre compatrioții lor de dincolo de munți, de care-i uneau credința, limba, interesele economice și un sentiment de solidaritate mereu treaz” (Pușcariu, 1974: 402–403). De aceea, mai ales prin limba literaturii artistice, ardelenii au putut contribui într-o măsură importantă la consolidarea românei literare.

Particularitățile regionale pe care le prezentăm aici vizează varianta „cultă” a limbii române din Transilvania, surprinsă în texte nonbeletristice (administrative, jurnalistice, științifice) din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea¹. Autorii acestor texte sunt intelectuali conectați la viața culturală a României, dar care, în ciuda preocupării declarate pentru cultivarea limbii literare, în alte registre decât în cel beletristic nu pot elimina integral din scrisul lor influența limbilor în care s-au instruit: limbile maghiară și

¹ Corpusul pe care l-am examinat cuprinde transcrieri ale unor discursuri parlamentare, regulamente, statute ale unor organizații culturale, profesionale sau politice, manuale pentru gimnaziu, texte de popularizare a științei, conferințe publice, lucrări de cultivare a limbii, apărute în Transilvania în perioada 1880–1918. Am indicat aici doar izvoarele de referință pentru exemplele citate.

germană. Contactul lor cu terminologia de specialitate din diferite domenii se face prin lecturi în aceste două limbi, viața cotidiană se desfășoară în mediu plurilingv, administrația și elementele vieții sociale sunt în mod inerent sincronizate și în plan lingvistic cu celelalte regiuni ale Imperiului. Numeroase texte științifice, didactice, de popularizare a științei care circulă în Transilvania în această perioadă sunt traduceri din maghiară sau din germană și, în absența unor modele din Regat, prin aceste traduceri se pun în circulație termeni tehnici împrumutați sau calchiați după limbile sursă. O altă cauză a diferențelor dintre variantele culte ale românei din cele două părți ale Carpaților o reprezintă faptul că în textele ardelenesti abundă împrumuturi latinești și romanice ori creații analogice latinizante, ca reflex al tradiției, al curentului latinist activ în epoca anterioară² sau ca reflex al unei opțiuni conștiente, de orientare a împrumutului neologic spre limbi-sursă cu care româna are afinități genealogice: franceza și italiana³.

2. Faptele de limbă pe care le supunem observației sunt construcții sintactice care nu se regăsesc în varianta supradialectală, dar care nu sunt înregistrate nici în descrierea graiurilor transilvănene⁴, așadar, se datoresc probabil influențelor externe de care aminteam. Vom încerca să arătăm că particularitățile de natură morfosintactică sunt derivate dintr-o serie de procedee de creație lexicală înregistrate în epocă, procedee pe care le vom trece sumar în revistă.

2.1. S-a arătat în numeroase rânduri că împrumuturile și calcurile din maghiară și germană prezente în limba vorbită în Transilvania se explică prin contactul nemijlocit cu cele două limbi dominante în Imperiu. O serie de termeni uzuali, din sfera vieții casnice (nume de alimente, de obiecte de vestimentație sau de instrumente domestice) și a comunității (nume de îndeletniciri, servicii, termeni comerciali etc.) trec în româna de uz mediu și pătrund apoi și în varianta cultă⁵. Aceleași surse explică o serie de calcuri semantice ca: *a apăsa* (a cântări, cf. magh. nyom): „una bucată de fieru de unu cm. cubicu *apasă* 7,7 gr.”, Elemente, 1890, p. 52; „opalul *apasă* 606 grame”, *apud* Banciu, 1913, p. 60; a avea *lipsă* / a fi *de lipsă* (a avea nevoie / a fi necesar, cf. magh. igény / szükség / szükséglet): „Vaselina Bordaș, născută Sandor din comuna aceasta *are mare lipsă*, barem pe o lună, *de* unicul său fiu: Petre Bordaș acum soldat în Sibiu la grăniceri R.4.”, Negulescu și

² Pentru o analiză de detaliu a consecințelor lingvistice și, în sens mai larg, culturale ale acestui curent, v. David, 1980.

³ Axente Banciu, un mare admirator al lui Maiorescu și deci adept al ideii că prin orientarea spre limba populară se pot realiza atât obiectivul unificării limbii literare, cât și cel al apropierii de mase, e conștient și de necesitatea modernizării lexicului și recomandă: „când e vorba să alegem între aceste două influențe [franceză și germană], trebuie să preferim pe cea franceză, fiind și limba franceză romanică ca a noastră” (Banciu, 1911, p. 35).

⁴ Cf. TDR, 1984.

⁵ *Antistie* (primărie comunală, cf. germ. Gemeinde-vorsteheramt): „antistia comunală din oficiu adeverește că (...)”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 6, *apotecă* (farmacie, cf. germ. apotheke), *barșon* (catifea, cf. magh. bársony), *bancrot* (faliment, bancrută, cf. germ. Bank(e)rott) etc.

Todoran, f.a., p. 6; „*casa deputaților*” și „*casa magnaților*”, Onișor, 1901, p. 16 (ca echivalente ale camerei deputaților, respectiv camerei senatorilor), *a cruța* (cu sensul de „a economisi”, cf. germ. sparen), „*descompunerea căsătoriei*” (pentru desfacerea / anularea căsătoriei, probabil după germ. auflösen), Banciu, 1913, p. 63, „deputat *singuratic*” (deputat independent, probabil un calc după maghiară), Onișor, 1901, p. 18, dar și calcuri de structură (mai ales după germană) ca: *a agrăi* (a începe a vorbi cu cineva, cf. germ. asprechen, anreden): „*agrăesc* pe cineva”, Banciu, 1913, p. 60, „*dătător de lucru*”, (patron, angajator, după germ. Arbeitgeber), „*ducerea de mână* către aritmetică sau socoteală” (îndrumar, ghid, cf. germ. Handreichung), Ghibu, 1915, p. 9, „*amăsurat* prescrierilor” (conform dispozițiilor, cf. Banciu, 1910, p. 30) sau calcuri frazeologice precum: „*punerea în viață* a unei legi” (punerea în practică, cf. magh. élelbeléptetés), XXX sau formule ca „*a trage sus ceasornicul*” (a întoarce ceasul), sau „*a da sus* cușărul pe tren” (a preda cușărul la tren), înregistrate de Negulescu și Todoran, f.a., p. 59 și puse tot pe seama unui model maghiar.

2.2. Împrumutul latino-romanic⁶ abundă mai ales în limbajul administrativ-juridic, registru în care sincronizarea cu limba din Principate era mai dificilă din pricina conjuncturii istorice. Cei mai mulți dintre aceștia sunt termeni necunoscuți în Regat (sau, dacă sunt totuși atestați, sunt utilizați cu alt înțeles): *agendă* (ordine de zi): „terminându-și adunarea *agendele*...”, Banciu, 1913, p. 60; *a amova* (a muta): „și l-a promovat ca *să-l amoveze*”, Dăianu, 1910, p. 6; *credenționale* (mandat / acreditare): „*credenționalele* prezentate se vor preda spre censurare și raportare comisiunii verificătoare ce urmează a se alege”, *Actele*, 1891, p. 2; „procesul verbal servește pentru deputatul ales drept *credențional*”, Onișor, 1901, p. 47; *deficiență* (pensie / incapacitate de funcționare): „F. Oros, paroh în V, cu 1 Apr. 1912 a fost trecut în *deficiență*”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 10.

3. În general, în ceea ce privește nivelul morfosintactic, nu se poate vorbi de diferențe importante între varianta „cultă” a românei din Transilvania și cea din Principate, pe de o parte, pentru că în școlile românești de aici limba română se preda după gramatici școlare și manuale metodice „sincronizate” cu cele din țară (Manliu, 1894, Muntean, 1860, Darius, 1895 etc.), pe de altă parte pentru că acest nivel al limbii este unul conservator, mai puțin expus influențelor externe.

⁶ Un procedeu cel puțin la fel de productiv în epocă este fenomenul prefixării unei baze lexicale nominale, verbale sau adjectivale, procedeu activat în scopul declarat al reromanizării lexicului. Artificialitatea acestor creații este sancționată în numeroase lucrări de cultivare a limbii din epocă, dar procedeu este prezent din abundență în texte nonbeletristice: *a agrăția* (a grația): „*agrațiarea* condamnaților”, *a aveni* (a surveni), *a ascrie* (a atribui), *a concrede*, *a conchema*, *a (se) conscrie*: „alegătorii *se conscrieau* înaintea fiecărei alegeri” (Onișor, 1901, p. 27); *a comproba*, *a colăuda*, *a deobliga*, *deonestare* (necinstire), *a delătura* (a înlătura): „acest avânt *va delătura* neajunsurile începutului...”, (Maniu, 1906, p. 1–2), *a detrage* (a scădea), *a deveni* (a veni) etc. Pentru descrierea detaliată a fenomenului, v. David, 1980, p. 179–198. Ne limităm numai la a menționa acest procedeu, pentru că el nu reprezintă o sursă a inovațiilor în plan sintactic la care ne referim aici.

Particularitățile morfosintactice pe care le avem în vedere aici sunt fapte de limbă marginale, ele nu au caracter sistemic, ci sunt inovații care apar după încheierea procesului de achiziție a limbii, de aceea considerăm că au drept sursă o „învățare lexicală” inadecvată, realizată după modele latino-romanice, germane, maghiare, în absența unor modele de limbă română literară. Sursa structurilor pe care le prezentăm în continuare este dificil de precizat fără o cercetare etimologică riguroasă, așadar, nu ne propunem aici mai mult decât înregistrarea tiparelor recurente în corpusul examinat.

3.1. Cele mai numeroase „ardelenisme” culte înregistrate privesc organizarea grupului verbal:

(a) construcții în care regimul prepozițional al centrului verbal este modificat: „a conlucra *întru*”: „au conlucrat *întru* resolvirea agendelor”, Actele, 1891, p. 1, „ce salariu ai *la* lună?”, Banciu, 1910, p. 25, „dubitam foarte mult *în* durabilitatea acestui lucru”, cf. Negulescu și Todoran, f.a., p. 14; „a se baza *în* ceva”, „a semăna *la*”, „să ștergă *de* numele și stăpânirea Românilor”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 50 „acei oameni cari nu cunosc *de pe* realitate nemăsurata lor putere ...”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 53; „vrând regele să abdică [a abdica] *de* coroană, aceasta o poate face numai cu învoirea corpurilor legiuitoare, cari îi primesc abdicerea”, Onișor, 1901, p. 12;

(b) grupuri prepoziționale cu centru *de* (prepoziție a calității), în poziție de complement predicativ al obiectului și predicativ suplimentar: „să se cualifice *de delict* de agitațiune”, Actele, 1891, p. 23; „pe Ionescu l-a numit *de director*”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 58; „l-a declarat *de ales*”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 59; „nu a aflat până acuma *de oportun* a subșterne memorandumul la Înaltul Tron”, Actele, 1891, p. 10; „eu ușurările propuse de dl ministru nu le țin *de îndestulitoare*”, Maniu, 1906, p. 14;

(c) utilizarea frecventă (cel puțin în texte cu caracter prescriptiv) a unor construcții infinitivale cu valoare modală deontică⁷: „dacă cineva se înfățișează în persoană înaintea delegațiunei pentru a-și dovedi dreptul de alegător, *e de a se asculta*”, Onișor, 1901, p. 30; „hotărârile *sunt de a se motiva* întotdeauna”, Onișor, 1901, p. 32; „reclamările și observările făcute la ele *sunt de a se îndrepta* către comisiunea centrală și *sunt de a se înainta*, provăzute cu documentele de lipsă, la primăria orașului sau a comunei.”, Onișor, 1901, p. 32; „spre acest scop pot dispune și peste armată, dar *au de a raporta* despre aceasta numai decât președintelui alegerii”, Onișor, 1901, p. 43;

(d) uzul reflexiv al unor verbe active: *a se anunța* [a anunța]: „dacă nu vine, trebuie să *se anunțe* în scris”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 55; *a se declara* [a declara]: „vă rog a-mi comunica referitor la ce *să mă declar*”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 56; *a se candida* [a candida]: „*s-au candidat* deputați naționali”;

⁷ O construcție similară se înregistrează și în TDLR, 1983, dar fără valoare deontică.

Actele, 1891, p. 23; *a se aprofunda* [a aprofunda]: „ea pretinde ca școlarul să se aprofundeze în înțelegerea minuțioasă a produsului poetic”, Blaga, 1916, p. 14; *a se spori*: [a spori]: „va trebui ca muncitorii desinteresați (...) să se sporească în rândurile noastre de astăzi”, Petra-Petrescu, 1913, p. 12 (aceleași verbe sunt înregistrate și la Banciu, 1913, p. 46);

(e) grupări verbale cu caracter locuțional, cel mai probabil calchiate după model străin: *a trage în judecată*: „un alt Român (...) a fost tras în judecată”, Actele, 1891, p. 23; *a se pune în concurență*: „ar însemna a se pune fără folos în concurență cu acel frumos raport”, Actele, 1891, p. 29; *a se lăsa în înțelegere*: „s-a lăsat în înțelegere cu inamicul”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 54; *a afla de bine*: „aflu de bine a comunica colegilor”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 51, „consistoriul a aflat de bine a lăsa”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 57, „dacă autoritatea bisericească nu află de bine să o suspendeze, ministrul ordonează direct suspendarea”, Ghibu, 1915, p. 3; *a timbra ... de...*: „să nu timbrați debutul nostru de aci de o lucrare pusă în serviciul exclusiv al unei rase”, Maniu, 1906, p. 38; *a pune pond pe*: „au pus mare pond pe limba maghiară”, Ghibu, 1915, p. 41, „lipsește pondul care ar trebui să se pună”, Ghibu, 1915, p. 41; *a ține socoteală de*: „ținea socoteală de datoria că instrucția e pentru toți din clasă”, Blaga, 1916, p. 13; *a cădea într-o categorie*: „în această categorie cad și colectele”, *Acțiunea*, 1912, p. 11; *a face spor*: „învățătorii tind a face spor din acest obiect, ca să nu deie de furcă cu inspectorii școlari”, Ghibu, 1915, p. 41 etc. sau perifrize calchiate după limba maghiară: „vă rog să fiți în liniște!”, „îl îndrum la ordine”, Maniu, 1906, p. 3; „mă rog de liniște!”, Maniu, 1906, p. 22; *„a pășit la alegeri”* [= a candidat], *„trage sus ceasornicul”* [= întoarce ceasul], *„dă sus cușorul pe tren* [= predă cușorul la tren], înregistrate de Negulescu și Todoran, f.a., p. 59, sau *„curge afară”*, *„scrie înăuntru”*, *„scrie sus”*, *„scrie jos”* înregistrate de Onițiu, 1910, p. 47.

3.2. În privința grupului adverbial, caracteristică este prezența adverbelor neologice terminate în *-e*: „pentru a expune situațiunea cu privire la afacerile internaționale și *respective* la crizele ce amenință pacea și ordinea în Europa”, Actele, 1891, p. 10; „se anunță că *afirmative* s-ar fi pierdut...”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 54, „unii români vorbesc *exclusive* ungurește”, Banciu, 1913, p. 48; „în acest timp se va decide asupra ofertelor intrate, *respective* se va alege arândatoarele...”, *Românul*, 187, 1913, p. 8, „alții *logice* accentuiază că *factice* așa s-a întâmplat cazul”, „a fost chemat *telegrafice* prof. de chirurgie dr. L. Din Budapesta.; petițiunile trebuie înaintate până *includive* în ziua de 1/14 iunie”, Banciu, 1913, p. 48–49 etc.

Ca și în cazul grupărilor verbale, o serie de locuțiuni și grupări cu valoare adverbială prezintă o organizare internă influențată de modele străine: „*la tot cazul* trebuie să ne întrebăm ...”, Blaga, 1916, p. 18; „*la nici un caz* nu se poate lăsa afară poziția aceea grea”, Ghibu, 1915, p. 64; „*la aparență* Onițiu se prezintă foarte

serios și grav”, Blaga, 1916, p. 11; „este desigur *la loc* a nota aici ...”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 57; „se plânge *la toată ocazia*”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 56; „*de sine* urmează că ...”, Actele, 1891, p. 23; „*e de sine* înțeles că...”, Petra-Petrescu, 1913, p. 14; „membrii comitetului central, *de present* 8 la număr...”, Actele, 1891, p. 7; „în cele premerse am arătat *din destul* că...”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 57; „*în nex cu* concludul de mai sus”, Actele, 1891, p. 7; „în toată luna, eventual tot la două luni ...”, „*în tot anul* ...”, Acțiunea, 1912, p. 13; „a citit scrisoarea *punct de punct*”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 59; „era *de tot* firesc ca să se depună (...) străduință”, Blaga, 1916, p. 22, „artiștii au jucat *de tot* frumos”, Negulescu și Todoran, f.a., p. 51; „stabilește *din caz în caz* taxele de întreținere”, Acțiunea, 1912, p. 13.

3.3. Expriarea orei și alte construcții cu numerale sunt influențate de modelele maghiare: „*un sfert (pătrar) la 10 trecut cu 5 minute*” [9 și 20 de minute]; „*peste 5 minute trei sferturi la 11*” [11 fără 20 de minute], înregistrate de Banciu, 1910, p.33; „deschizându-se ședința *la 4 oare post-meridiane*, presidiul anunță, că...” Actele, 1891, p.9; „de câte ori *merge 5 în 40?*”, la Negulescu și Todoran, f.a., p. 50, care indică drept corectă construcția: „de câte ori *intră 5 în 40?*”

4. Ceea ce am încercat să arătăm aici este faptul că structurile identificate în texte și inventariate sub **3** nu sunt (numai) fenomene de frazeologie, ci reprezintă (și) inovații la nivel sintactic. Tipare recurente, precum cele de sub 3.1 (b), (c), (d) sau cele de sub 3.2 sugerează ideea că un model lexical străin poate determina, prin analogie, relativa productivitate a unei structuri sintactice. Plasându-se la nivel sintagmatic, o inovație de acest tip depășește nivelul lexemului, dar, în același timp, tocmai originea lexicală îi conferă instabilitate în sistem, plasând-o la un nivel periferic.

SURSE

Actele, 1891	= <i>Actele Conferinței Partidului Național Român ținută la 27 octombrie 1890 în Sibiu</i> , Sibiu: Institutul tipografic.
Acțiunea, 1912	= <i>Acțiunea pentru internat studențesc în Budapesta</i> , Beiuș, Tipografia „Doina”.
Blaga, 1916	= Iosif Blaga, <i>Directorul Virgil Onițiu: sufletul și activitatea lui</i> , Brașov: Tipografia „A. Mureșianu-Braniște”.
Dăianu, 1910	= E. Dăianu, <i>Baronul Vasile L. Popp, al II-lea președinte al „Asociațiunei”</i> , retipărire din Răvașul, Cluj, Tipografia „Carmen” Petru P. Barițiu, 1910.
Elemente, 1890	= Samuil Roth, <i>Elemente de mineralogiă, petrografiă și geologiă pentru a IV-a clasă gimnasială</i> , trad. Alesandru Uilăcanu, Balaszfalva, Tipografia seminarului gr.-cat. Arhidiececană.
Ghibu, 1915	= Onisifor Ghibu, <i>Școala românească din Transilvania și Ungaria: Dezvoltarea ei istorică și actuală</i> , București: Inst. de arte grafice „Carol Göbl”.
Maniu, 1906	= Iuliu Maniu, <i>Discursuri parlamentare rostite în Camera Ungariei din 29 maiu – 31 iulie 1906</i> , Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiececan.

- Negulescu și Todoran = C. Negulescu și E. Todoran, *Câteva îndrumări în dialectul ardelenesc pentru a vorbi și a scrie mai corect românește*, Brașov, f.a.
 Onișor, 1901 = Victor Onișor, *Legiuirea țerii noastre. Cunoștințe de drept constituțional*, Bistrița, Editura autorului.
 Petra-Petrescu, 1913 = Horia Petra-Petrescu, *Mișcarea noastră teatrală și sbuciumul sufletesc al intelectualilor dela noi*, conferință ținută în Lugoj și Caransebeș (5 și 6 iulie n. 1913), Brașov, Tipografia A. Mureșianu: Branisce & Comp.

BIBLIOGRAFIE

- Banciu 1910 = Axente Banciu, *Câteva spicuiuri din dicționarul greșelilor noastre de limbă*, [conferință ținută în 19 dec. 1909 din încredințarea despărțământului I (Brașov) al „Asociațiunii p. lit. și cultura pop. rom.”], în *Pentru limbă. Doi articoli*, Tipografia A. Mureșianu-Braniște, Brașov.
 Banciu 1913 = Axente, Banciu, *Cum vorbim, și cum ar trebui să vorbim românește? (Ardelenisme și alte -isme)*, Brașov.
 David 1980 = Doina David, *Limbă și cultură (Româna literară între 1880 și 1920. Cu privire specială la Transilvania și Banat)*, Ed. Facla, Timișoara.
 Manliu 1894 = Ioan Manliu, *Gramatica istorică și comparată a limbii române pentru cursul superior*, de I. Manliu, București.
 Muntean 1860 = Gavriile I. Munteanu, *Gramatică română pentru clasele gimnaziale inferioare*, Brașov, Römer și Kamner, tipografi și propovedutori, 1860 (partea etimologică); 1861 (partea sintactică).
 Onițiu 1910 = Virgil Onițiu, *Să ne îndreptăm limba*, în *Pentru limbă. Doi articoli*, Tipografia A. Mureșianu-Braniște, Brașov.
 Pușcariu 1974 = Sextil Pușcariu, *Cercetări și studii*, Editura Minerva, București.
 Tălășescu 1912 = Al. Tălășescu, *Cum s-a stricat limba românească. Răspuns la studiu literar-filologic cu acelaș titlu al domnului I. Lahovary („Convorbiri literare” 1911)*, Arad, Concordia.
 TDR 1984 = *Tratat de dialectologie românesc*, Editura Scrisul Românesc, Craiova.

A FEW NOTES ON SOME REGIONAL FEATURES OF ROMANIAN IN TRANSYLVANIAN WRITINGS AT THE END OF THE 19TH CENTURY

(Abstract)

The article intends to draw attention on some features concerning the use of Romanian in Transylvania, at the end of the 19th century. We argue that the influence of Latin, German and Hungarian upon the lexical level of Romanian in this region has consequences at the syntactic level, too. The peculiarity of several syntactic patterns identified in a corpus of non-literary texts could be derived from lexical procedures, like borrowing and calque.

Cuvinte-cheie: particularități regionale ale limbii române, texte transilvănene din secolul XIX, influență, nivel lexical, nivel sintactic.

Keywords: regional features of Romanian, 19th century Transylvanian writings, influence, lexical level, syntactic level.

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
 București, Calea 13 Septembrie nr. 13
 Universitatea Transilvania din Brașov, Facultatea de Litere,
 Brașov, Bulevardul Eroilor nr. 29*